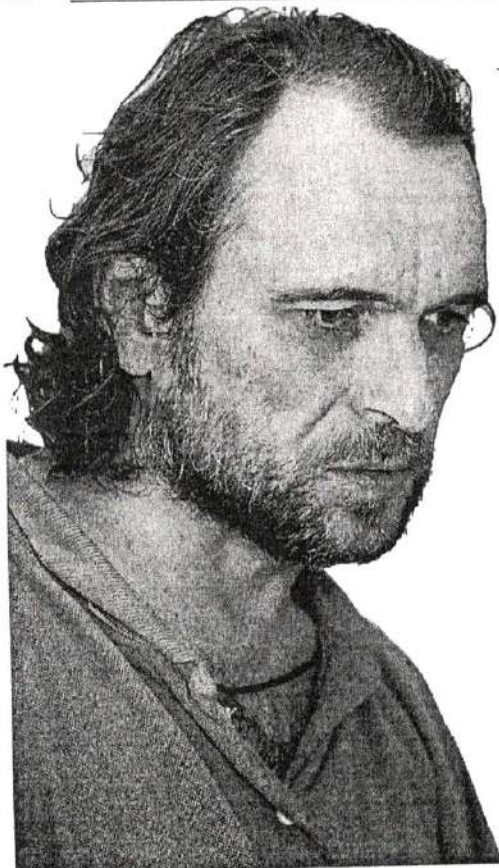

Малій і Ульянов

пошарпаного роками і долею чоловіча. Ні за «малого», ні за трохи зневажливе ставлення до персона популярного спортивного телекомментатора. На нього не можна було ображатися. Ми плескали язиками хвилини п'ятнадцять, згадували Хорол, Пономарів, другу і першу школу, нашого спільного друга місцевого поета-барда Колю Холошу. Я навіть повідав Ульянову, що купив для Миколи крутий японський синтезатор. Той причмокнув язиком, пильно пройшовся по мені поглядом і лише сказав: «Уважаю». Теревенили ще про щось, але те «щось» так і лишилося непомітним і дріб'язковим. Потім купили морозива у кіоску на розі Хрещатика і Прорізної. Можливо, і кави б випили, однак до кав'ярні потрібно було плентатися через підземний перехід на протилежний бік Хреста. Обламалися. Та й часу особливо не було. Каюся, тієї миті я навіть уявити не міг, що переді мною стоїть не просто Ульянов, мій знайомий з дитинства Ульянов, а живий класик української літератури, лауреат Шевченківської, бодай навіть Малої, премії Олесь Ульяненко, автор «Сталінки», котра наробила такого галасу... Ні, стоп! Не буду нічого про це говорити, бо ж ні тоді, ні сьогодні «Сталінку» у повному обсязі не прочитав. Мені соромно. Дуже соромно. А з іншого боку — він мене теж не бачив на екрані, у нього ж «теліка немає»... От і обмінялися любов'ю... Хоча, якщо відверто говорити, то невігласом за цих обставин вважаю себе. Я краєм вуха десь і колись чув, що Саня «щось пише», однак...

...Як випадково зустрілися, так блискавично й розбіглися. Я встрибнув у тролейбус «двадцятку», а він пірнув у підземний перехід. Сказав лишень: «Мені на Позняки». В останню мить я йому заплунув у кишеню джинсової куртки своєю візитівкою, на що він відповів запитаннями: «Ну, як я тобі подзвоню, малій? У мене телефону немає». Посміхнувся і додав: «Дасть Бог — зустрінемося».

Бог дав нам зустрітися за 10 років. Спочатку в інтернеті прочитав, що Ульяновий новий роман «Жінка його мрії» заборонений якоюсь комісією з питань захисту суспільної моралі (навіть уявити не міг, що в цій аморальній країні існує такий ОРГАН), що гривас суд, а за кілька днів, натискаючи значок «плюсик», побачив знайоме обличчя...

Ульян... Ще патлатіший, із ще густішою бородою, із синюватою на скронях... Йому ставили запитання, а він відповідав. Не надто природно відповідав, здавалося, що шукає потрібні слова. Наступного дня в телецентрі на Мельникова, 42, сплутався на перший поверх, аби випити кави, і... знову зіткнувся з ним. Замість звичного «Привет, Малій!» я почув: «Як мене ці дівби вже задоволили!»

Господи, пів року не бачилися, а він — ніби вчора попрощалися. Дивина та й годі. Хоча... Яка там дивина! Це — Ульянов. Єдине, що здивувало — його кепський вигляд. Він був втомлений, я б сказав — виснажений. Худий. Жовтий, наче віск. І тільки очі блищали. Вже потім, за кавою, пояснив мені, що його «задовбав», що йому набридло, як йому доводиться виживати, щоби не чукати хребет через життя.

Говорили довго. Точніше — говорив він. Про життя. Про бджіл і «бджолярів». Про видавців-крохоборів. Про жлобів. Про донецьких. Про піар і мораль. Ульянов

не добрав слів. Я вперше бачив ТАКОГО Ульяна. Він говорив зі мною не як з «малим». Ми обидва були дорослі. Принаймні я так себе відчував. Стоп! Лукавлю. Відчуття дорослості навідувало мене тільки кілька десятків хвилин. І тривало, допоки Саня спроквола не простягнув руку: «Ладно, Малій, засидівся я. Буду бігти, бо ділов багато. Здибасмося якось». І почував до виходу, а я ще довго сидів за конструбатим столиком з порожніми філіжанками та пластиком стаканчиком із розбухлими від вологи недопалками, використаними чайними пакетиками і пластмасовими паличками для розмішування кави... Сидів, смоктав цигарку. Одну, другу, третю...

У листопаді 2010-го вирішив «погуглити» в інтернеті, і пальці

якось самовільно набрали на клавіатурі «Олесь Ульянов». Секундний рестарт — і пошук сторінок закінчився... Ні!!! Очі викопили перший рядок повідомлення — 17 серпня помер... Як помер? Що за х...! Маячня якась!!! Можливо, помилка? Відкрити посилання за посланням, вже не натискаючи, а несамовито б'ючи по клавішах... Очі бігають рядками, мов навіжені. Бігають. Бігають. Все розплюється. Темрява. Він помер... Кров б'є в скроні, наче чиясь влетівська долоня в шамандський бубон. У роті гірко і огидно сухо. Очі у вологому тумані. А в голові настійно лізе: «Хто ж мене тепер називатиме «малим»?»...

14.12.2010.

Сергій БОНДАРЕНКО.

Та хоч убийте мене, але язик не повертається називати його Олесям. Ніколи так його не називав. Для мене він був і лишається просто Саньою. Саня Ульянов.

Ми були знайомі з дитинства. З мого дитинства. Коли він, популярний у Хоролі пацан, уже крадькома посмокував цигарку, я, шкет, ще збирав порожні пляшки, у подертих ганчір'яних валізах тарабанив їх на єдиний у нашому невеличкому місті приймальний пункт, там здавав свій крам постійно невдоволеній тітоньці-приймальниці з бабоягоподібним обличчям, яка так і норювала щоразу знайти якомога більше шербають склотари. Отримавши кілька «дерев'яних» радянських папірців, крадькома їх розподіляв між пожев'яких і потертих сторінок товстезного фоліанта під назвою «Книга веселої мудрості».

То була моя скарбничка. Мій сейф. Я таким робом збирав гроші на заповнуту мрію — портативний радіоприймач «Кварц» Київського радіозаводу. То — десь на Уралі, хоча це не так і важливо. Набагато важливіше, що тоді між Ульяновим і мною існувала безодня — вікова різниця аж у п'ять років. Ульянов — це не ім'я, а радше прізвисько, яке вчепилося до нього, наче реп'ях, від початку. Його походження зрозуміле. Прізвисько Ульянов, а отже... Філологи можуть присікуватися до м'якого знаку у моему написанні власного іменника «Ульян» (в українській мові це ім'я пишеться без нього), але я пишу так, як усталілося колись у нашій «хорольській говірці»...

Він мешкав неподалік моєї меззаводської панельно-хрущовської п'ятиповерхівки, а ще ближче до неї, через кілька приватних будинків, жили його нерозлучні друзі — брати Пономаренки. У наших колах їх іменували просто — Пономарі. Ця трійця була незрозумілою, як ніби модно говорити — разом тусили. Ульянов з Пономарями завжди проходили повз наш двір. За руку з молодшими старшим хлопцям вітатися тоді якось не пасувало, а тому те, чим мене «ощаслилював» Ульянов, так це — легкий кивок головою і коротке: «Привет, Малій».

На малого я скидався, відверто кажучи, з великою натязкою, бо вже тоді з невисоким Ульяновим був майже одного зросту, однак увага цього патлатого старшого пацана сповна компенсувала всі

негативні емоції від трохи принизливого визначення моєї персона. Зрештою, в нас, на суржиковій Полтавщині, дуже популярними в ті часи були жартівливо-анекдотичні швидкомовки на кшталт: «Ей, малій, скажи малому, хай малій малому скаже, хай малій теля прив'яже». Ульянов для мене був тим, хто промовляв оте зверхньо-менторське «Ей!», а я, либонь, в його очах уявлявся саме отим «малим», останнім з усіх «малих» у довгому списку «принеси-подайків»... Відтак, я сотні разів припинав оте умовне теля. Відразу після чергового: «Привет, Малій»...

Минав час. Одного разу спало на думку, що давно не бачив Ульяна. Казали, він поїхав до медучилища, в сусідні Лубни. Вчистися. Аж ось якось у вихідні випадково його зустрів. Він брів, втупившись у землю, добряче похитуючись. «О-о-о, привіт-є-ст, Малій!», — чергове Ульянове привітання звучало якось втомлено, не вельми чітко й розтягнуто. Вперше він мені подав праву руку. Поручкалася. «Бачиш, трохи написався...» Сказав, ніби вбачився, цвіркнувши слиною крізь зуби на асфальт. «Буває, Саню», — я не знайшов нічого кращого, як відповісти цим нейтральним і трохи співчутливим. А що я міг ще сказати? Розповіді йому про шкідливість алкоголю? Банально. Адже в його уяві я продовжував бути малим. І не тільки в його очах. Він і мене змусив так вважати. А може, й привичка, бо змушувати Ульяна не вмів — мав занадто добру натуру. Це була наша остання зустріч у рідному нам обом Хоролі...

Спливав час. Багато часу. Школа, армія, редакція районної газети, одруження, народження дітей, Київ, журнал, газета, рекламна агенція, Центральне телебачення. Життєві картини змінювалися, наче строкати скельця у калейдоскопі, перетворюючись на розлогі життєві узори. Інколи чудернацькі, інколи фантастичні, химерні, бридкі, інколи неймовірно гарні. Якось пізньої весни у дворик на Хрещатику, 26, після чергового ефіру я зіткнувся з Ульяновом. «О-о-о-о, привіт, Малій. Я тебе впізнав. Мені казали, що ти десь на телебаченні... Звезди... По телку тебе показують. Я, правда, не бачив... Теліка в мене немає...»

Дивно, але я не образився на цього патлатого, бородатого,

ДОСЬЄ

Олесь Станіславович Ульяновко (справжнє ім'я — Олександр Станіславович Ульянов).

Український письменник. Народився 8 травня 1962 року в місті Хорол, Полтавської області. Помер 17 серпня 2010 року в Києві. Похований на Байковому кладовищі.

Автор 20 романів («Дофин сатани», «Зимова повість», «Вогненне око», «Знак Саваофа», «Серафима» та інші).

1997 року за роман «Сталінка» Олесь Ульяновко отримав Малу Шевченківську премію.

Лауреат премій журналів «Сучасність», «Благовіст» і «Кур'єр Кривбасу».

2009 року роман Ульяненка «Жінка його мрії» за висновком Національної експертної комісії, було визнано порнографічним, книгу вилучено з обігу. Порнографією роман визнала експерт Нацкомморалі Варвара Ковальська, яка не є філологом за освітою. Це викликало незадоволення серед частини громадськості. Особливо обурили українську культурну спільноту граматичні помилки у тексті цього висновку, а також абсурдні звинувачення автора у надмірній майстерності зображення еротичних сцен.

Незалежна комісія, що складається з відомих літературознавців, не знайшла в романі жодних ознак порнографії. Голова Національного спілки письменників України, а також Комітет з питань культури і духовності Верховної Ради України Володимир Яворівський написав звернення до Нацкомморалі, де закликав «не виставляти Комісію на посміховисько, а знайти цивілізований вихід із ситуації, що склалася», а також повідомив: «Вважаю Ваше рішення таким, що завдає шкоди свободі творчості в Україні, яка вимагає хугорянського «туртанства» «свіделіських часів».

Деякі члени самої Нацкомморалі теж не погодилися з висновком В. О. Ковальської — про це заявили пресі Андрій Курков та Павло Мозчан. Навіть керівництво Нацкомморалі не вважає її висновок рішенням Комісії і заявило про свою непричетність до нього. Але, щоби повернути книгу на полиці, письменник був змушений оскаржувати висновок у суді.

Щоправда, пізніше з'ясувалося, що у процесі судового розглядання на руках представників Нацкомморалі опинився негативний експертний висновок Інституту Літератури за підписом заступника голови Інституту, доктора філологічних наук, члена-кореспондента НАН України, завідувача відділу давньої української літератури Миколи Сулими. У цьому висновку говориться, що «коли б редактори «Клубу сімейного дозвілля» мали добрий смак, коли б володіли високою культурою, коли б добре знали історію світової літератури, вони б не допустили тиражування низькопробного бульварного читива, яким є «Жінка його мрії».

Микола Сулима у своєму висновку вказує винних у порушенні Закону про суспільну мораль, це, по-перше, автор передовки В. Чуприна, зі звинувачення якої починається висновок, по-друге, це головний редактор видавництва С. С. Склар, відповідальна за випуск К. В. Шаповалова, редактор О. І. Кривоус. У тексті експертного висновку доктора філологічних наук, члена-кореспондента НАН України вживається слово «лебівнясто» (через «з»), а також порушуються закони синтаксису.

Багато хто вважає, що заборона книжки має політичне підґрунтя і вкоротила віку письменнику.

У грудні 2009-го вийшла друком нова книжка Олесь Ульяненка — кримінальна мелодрама «Там, де Південь». Це був його останній твір...